

*Спеціалізованій вченій раді Д. 20.051.12
у ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
Міністерства освіти і науки України*

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Заблудської Інни Володимирівни,

на дисертаційну роботу *Романюк Надії Василівни*

на тему: «Трансформація регіональної освітньої мережі: маркетинговий підхід», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Ознайомлення з авторефератом, дисертаційною роботою та опублікованими працями дає підстави для всебічної характеристики результатів наукових досліджень Романюк Н.В. та визначення відповідності дисертації критеріям і вимогам, що висуваються з боку МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Актуальність обраної теми дисертації

Розбудова освітньої мережі в регіонах України потребує впровадження сучасних методів і дистанційних видів навчання, новітніх механізмів освітнього процесу, нетрадиційних форм взаємодії зі стейкхолдерами регіонального освітнього середовища та партнерства з цільовими аудиторіями, які відбиваються в парадигмі маркетингу. Це вимагає імплементації маркетингового підходу до трансформації регіональної освітньої мережі.

Слід зауважити, що Романюк Надія Василівна у процесі дослідження досягає поставленої мети щодо розробки теоретичних засад і науково-прикладних положень з трансформації регіональної освітньої мережі на основі маркетингового підходу.

Дисертаційна робота пов'язана з науково-дослідними темами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, зокрема: з науково-дослідною роботою «Використання маркетингових інструментів для забезпечення сталого розвитку територій» (державний реєстраційний номер 0112U000321, 2012-2016 рр.), у якій дисертантом здійснено аналіз теоретичних аспектів маркетингового підходу до формування конкурентних переваг регіональних закладів вищої освіти, визначено конкурентні стратегії ЗВО на ринку освітніх послуг; з науково-дослідною роботою «Трансформація системи регіональних ринків на основі маркетингового підходу» (державний реєстраційний номер 0117U004713, 2017-2021 рр.), у якій здобувачем: розроблено теоретичні аспекти застосування мережевого підходу до розвитку регіональних ринків та до трансформації регіональної освітньої мережі на засадах маркетингу; проаналізовано вплив чинників зовнішнього середовища на трансформацію регіональних освітніх мереж; здійснено компаративний аналіз потенціалу розвитку регіональних освітніх мереж у регіонах України; розроблено процедуру та проведено емпіричний аналіз розвитку вузлів регіональної освітньої мережі Чернівецької області; розроблено концепт трансформації регіональної освітньої мережі Чернівецької області на засадах маркетингу взаємодії.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення із дисертаційною роботою Романюк Н.В. дозволяє стверджувати про обґрунтованість та достовірність наукових положень, отриманих висновків і рекомендацій.

Для досягнення поставленої мети та вирішення запланованих завдань здійснено поглиблене дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних джерел, які стосуються проблем розбудови освітньої мережі на засадах маркетингу, розробки практичних рекомендацій щодо трансформації регіональної освітньої мережі на основі маркетингового підходу.

Оцінка структури і змісту дисертації Романюк Н.В. дає підстави стверджувати, що робота є самостійним і завершеним науковим дослідженням з чітко

сформульованою актуальністю теми, метою і завданнями, визначенням об'єкта і предмета, сукупності методів наукового пізнання, а також обґрунтуванням наукової новизни та представленням практичного значення одержаних результатів.

У дисертаційній роботі застосовуються як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження та підходи, а саме: узагальнення, порівняння, історико-логічний, класифікації та групування, системного, кабінетного, статистичного і емпіричного аналізу, систематизації та упорядкування інформації, графічного моделювання, методи табличної, графічної, схематичної візуалізації результатів.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що наводяться в дисертаційній роботі й авторефераті, характеризуються високим ступенем достовірності й обґрунтованості, що зумовлено коректним використанням сучасних наукових методів та підходів, базису економічної теорії, ґрунтовним підходом до оцінки наукового доробку вітчизняних та зарубіжних вчених. Розділи дисертації змістовно відображають їх назви, логічно пов'язані між собою, висновки чітко висвітлюють базові положення дисертації.

Достовірність результатів дослідження підтверджує належний рівень наукової апробації отриманих результатів на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, значна кількість наукових публікацій у фахових та інших виданнях, у тому числі зарубіжних.

Наукова новизна результатів,

одержаних особисто здобувачем та поданих на захист

Дисертаційна робота містить теоретико-методичні та науково-практичні положення, аналітичні висновки та прикладні рекомендації, які характеризуються науковою новизною і підтверджують особистий внесок автора у розв'язання важливого наукового завдання щодо трансформації регіональної освітньої мережі на основі маркетингового підходу.

Дисертантом удосконалено процедуру емпіричного аналізу розвитку вузлів регіональної освітньої мережі, яка передбачає визначення структури ринку освітніх послуг регіону, аналіз кількісних показників вузлів «освіта», «інновації», «інформації й комунікації», «влада», «бізнес», «культура», «стейкхолдери», що сприяло

проведенню діагностики проблем розвитку вузлів освітньої мережі регіону (на прикладі регіональної освітньої мережі Чернівецької області) та визначенню її сильних сторін (с. 65 - 85).

У дисертаційній роботі удосконалено підхід до трансформації регіональної освітньої мережі задля створення принципово нового інтегрованого освітнього простору регіону, учасники якого не пов'язані жорсткими ієрархічними відносинами, який передбачає навчання протягом усього життя (lifelong learning), забезпечує регіональну логістику інформації, знань, освітніх програм, компетенцій, досвіду та практик; це дало змогу актуалізувати місію, цілі, завдання, функції, риси та ключові характеристики вузлів регіональної освітньої мережі задля їх ефективного функціонування (с. 160 - 191).

Здобувачем удосконалено підхід до формування професійно-освітніх кластерів у регіонах як особливої мережі взаємопов'язаних комплементуючих суб'єктів, що функціонують на території певного регіону (міста, району, області), консолідують зусилля, інтегрують ресурси для реалізації спільних і власних інтересів. Удосконалений підхід до формування професійно-освітніх кластерів у регіонах передбачає визначення ядра й етапів його створення, виокремлення підкластерів, проведення оціночних та організаційних процедур (с. 245 - 267).

У роботі уточнено змістовне наповнення поняття «регіональна освітня мережа», під яким належить розуміти контраверсійне об'єднання бенефіціарів регіонального ринку знань, які вступають у взаємодію задля створення, оновлення та дифузії знань, мають довгострокові партнерські зв'язки, спільні цілі та стійкі комунікації, а процес управління регіональною освітньою мережею здійснюється на партисипативній, колективній і рівноправній основі, що сприятиме розвитку економіки регіону у цілому (с. 23 - 42).

Заслугує на увагу обґрунтування автором доцільності трансформації регіональної освітньої мережі на засадах маркетингу взаємодії, яке передбачає максимальне задоволення потреб регіональної економіки у фахівцях на основі органічної взаємовигідної довгострокової взаємодії основних «акторів» регіонального ринку знань і партнерських взаємовідносин між вузлами регіональної

освітньої мережі, що сприятиме розвитку економіки регіону і розв'язанню інших регіональних проблем (с. 43 - 64).

Автором розвинуто підхід до аналізу чинників зовнішнього середовища, який передбачає дослідження впливу чинників макро-, мезо- і мікрорівня, напрямів і векторів освітньої реформи в Україні, що дозволить визначати основні загрози та можливості, які необхідно враховувати задля трансформації регіональних освітніх мереж, з метою змінювання природи та якості взаємодії учасників регіонального ринку знань (с. 88 - 124).

У дисертації набула подальшого розвитку організація проведення компаративного аналізу розвитку регіональних освітніх мереж України, яка передбачає систематизацію та порівняння офіційних статистичних даних щодо основних параметрів економічного, соціального, освітнього, інноваційного, ринкового, інфраструктурного потенціалів регіону, формування групових індексів, розрахунок інтегральних індексів, що дозволило провести порівняння між регіонами, ідентифікувати взаємозв'язки між окремими вузлами регіональної освітньої мережі (с. 125 - 159).

Автором узагальнено зарубіжний досвід щодо впровадження концепції маркетингу взаємодії в організацію освітніх мереж шляхом визначення здобутків Нідерландів, Данії, Австрії, Франції, Швеції, Німеччини, Китаю, Японії, Малайзії, США, Білорусії, а також країн Східної та Південно-Східної Азії та визначення найбільш поширених форматів, засобів та інструментів, які можуть бути імplementовані в Україні для впровадження концепції знанневої економіки в регіональних програмах, формування системи навчання протягом життя, оптимізації форм продукування, використання та трансферу знань регіональними «акторами» (с. 194 - 220).

У дисертації розвинуто концепт трансформації регіональної освітньої мережі на засадах маркетингу взаємодії, який являє собою набір конструктів (стратегічні орієнтири, етапи трансформації, коло мережевої взаємодії учасників, завдання) та напрямків розвитку (структури, заходи та івенти) ключових вузлів освітньої мережі регіону, що дозволило сформулювати пропозиції щодо позиціонування регіону як освітнього хабу на прикладі Чернівецької області (с. 220 - 245).

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Представлені у дисертації теоретичні засади і науково-прикладні положення трансформації регіональної освітньої мережі на основі маркетингового підходу доцільно використовувати органами державної, регіональної і місцевої влади задля розбудови регіональних освітніх мереж.

Результати дисертаційної роботи Романюк Н.В. знайшли своє прикладне впровадження, що підтверджується офіційними документами від Департаменту регіонального розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації (довідка № 01.41/54-1515 від 09.06.2020 р.), Чернівецької міської ради (довідка № 02/01-17/827 від 13.05.2020 р.), ГО «Асоціація готельєрів міста Чернівців» (довідка № 4-в від 20.05.2020 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича МОН України (довідка № 15/17-1229 від 08.04.2020 р.).

Повнота висвітлення основних наукових результатів дослідження в опублікованих працях

За тематикою дисертації автором опубліковано 13 наукових праць, зокрема: 7 статей опубліковано у наукових фахових виданнях, з них 4 – у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз даних, 6 – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг роботи складає 6,01 др. арк., з яких 4,92 др. арк. належать особисто автору. Зміст опублікованих наукових праць вичерпно охоплює основні положення та висновки дисертаційної роботи.

Автореферат виконано відповідно до встановлених вимог, він належним чином відображає основний зміст, базові положення, висновки та рекомендації дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційне дослідження Романюк Надії Василівни, вважаю за необхідне висловити деякі зауваження та вказати на наявність в роботі дискусійних моментів:

1. У дисертації автором розвинуто концепт трансформації регіональної освітньої мережі на засадах маркетингу взаємодії, що дозволило сформулювати пропозиції з

позиціонування регіону як освітнього хабу. Також у роботі автором проаналізовано можливість формування регіональної освітньої мережі в рамках різних концепцій маркетингу, у тому числі концепції партнерства (табл. 1.3. стор. 47). Тому доречно було зазначити, що концепт трансформації регіональної освітньої мережі має формуватися не тільки засадах маркетингу взаємодії, а й на засадах концепції партнерства задля реалізації партнерських взаємовідносин між вузлами регіональної освітньої мережі.

2. На рис. 1.5 (стор. 61) дисертаційної роботи автором визначено стейкхолдерів навколишнього середовища, які пов'язані з регіональними освітніми мережами. Проте є сенс ідентифікувати та визначити зв'язок регіональних освітніх мереж із зарубіжними стейкхолдерами, зокрема з міжнародними освітніми проектами, з Європейськими освітніми ініціативами, з Європейською хартією дослідників тощо. Акцентування уваги на вищевказаних тезах постає вкрай важливим через процеси євроінтеграції та формування проєвропейського освітнього простору в Україні.

3. У роботі здобувачем аналізуються вузли регіональної освітньої мережі («освіта», «наука і інновації», «інформації й комунікації», «влада», «бізнес», «культура», «стейкхолдери»), але доречно було виокремити такий вузол, як «наука». У 2015 році було прийнято нову редакцію Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», яким передбачається перезавантаження всієї системи управління та фінансування науки в Україні. Сьогодні наука є невід'ємною складовою національної системи освіти.

4. Через зменшення чисельності населення країни в останні роки, зменшення кількості студентів, які навчаються в закладах вищої освіти, бажано було здійснити обґрунтування доцільності трансформації регіональної освітньої мережі, яке передбачає максимально можливе задоволення потреб регіональної економіки у фахівцях на основі розробленого балансу потреб регіону у фахівцях та можливостей їх підготовки освітньою мережею.

5. Автором у роботі й авторефераті (стор. 14, рис. 2) визначено етапи трансформації регіональної освітньої мережі Чернівецької області, обґрунтовано модель регіональної освітньої мережі Чернівецької області, запропоновано проект позиціонування Чернівецької області як освітнього хабу і таке інше. Виникає

питання: всі ці наукові напрацювання стосуються тільки Чернівецької області або можуть бути використані іншими регіонами України? Якщо так, то які й яким чином.

6. Здобувачем удосконалено підхід до формування професійно-освітніх кластерів у регіонах (§ 3.3) як особливої мережі взаємопов'язаних комплементуючих суб'єктів, що функціонують на території певного регіону (міста, району, області). Відомо, що існує достатньо наукових та прикладних пропозицій щодо формування професійно-освітніх кластерів у регіонах, але майже немає розрахунків щодо ефективності їх функціонування. Така аналітика підсилила би дисертаційну роботу.

Зазначені дискусійні положення не носять деструктивного характеру та не зменшують наукову та практичну цінність представленого дослідження. Дискусійність окремих положень дисертації засвідчує складність та багатогранність обраного для вирішення наукового завдання.

Загальний висновок

Наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені у дисертації, достатньо обґрунтовані та достовірні, отримані за допомогою кваліфікованого використання сучасних методів наукового дослідження, ретельного вивчення наукових джерел, проведення теоретичних узагальнень та виконання аналітично-розрахункових завдань.

Дисертаційна робота Романюк Надії Василівни на тему «Трансформація регіональної освітньої мережі: маркетинговий підхід» є змістовним дослідженням, в якому запропоновано розв'язання наукового завдання – розробку теоретичних засад і науково-прикладних положень з трансформації регіональної освітньої мережі на основі маркетингового підходу.

Зміст наукового дослідження Романюк Надії Василівни повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Враховуючи наведене, необхідно зазначити, що за обсягом, структурою, змістом, положеннями наукової новизни та оформленням дисертаційна робота «Трансформація регіональної освітньої мережі: маркетинговий підхід» відповідає вимогам пунктів 9,11,12,14 «Порядку присудження наукових ступенів»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р. та № 607 від 15.07.2020 р.), що пред'являються до дисертації з метою здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор, Романюк Василь Іванович, заслуговує на приєднання наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

завідувач відділу проблем
міжрегіонального співробітництва
ДУ «Інститут економіко-правових
досліджень ім. В.К. Макутова
Національної академії наук України»,
доктор економічних наук, професор,
Заслужений економіст України

І.В. Заблоцька

Інформаційний
центр Стефанику

08.02.15 / 4.20
450